

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlǵigo shich'ǵi' ánniid, ǵa'íí Bik'ehgo'ihǵi'nań bits'ǵa'dǵi' yati' baa gozhónihíí baa nagoshnǵi'híí bighǵa its'áshi'doltǵi,

² (Da'ái Bik'ehgo'ihǵi'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yałtǵigo dabǵintsé yengon'ǵǵ, áí godiyǵhgo Bek'e'eshchiinǵi' biyi' bek'eda'ishchǵi' ǵǵ'e,)

³ Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihǵi'nań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolnǵi', án nnee k'ehgo nyáágo David kinolt'ǵǵhí nǵi;

⁴ Jesus Christ daztsǵǵdǵi' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihǵi'nań biYe' nǵiigo ch'ǵi'nah alzaa, Holy Spirit bits'ǵa'dǵi' binawod golǵiigo:

⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihǵi'nań bits'ǵa'dǵi' ǵǵgoch'oba'íí shaa det'ǵǵ, binal'a'á nshlǵi doleeǵgo, áík'ehgo Jesus bizhi'íí ba'ihégoǵi doleeǵhíí bighǵa baa nagoshnǵi'go, nnee ǵłtah at'éégo hadaazt'ǵi' daa-bodlǵǵhgo bikisk'eh ádaat'eego ashǵe'.

⁶ Nohwíí ǵldó' Jesus Christ bíyéé daanohǵi doleeǵgo nohwich'ǵi' ánniid:

⁷ Daanohwigha Romeyú daagonohǵiiníí nohwich'ǵi' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihǵi'nań bił daanohshǵoogo báhadaadeszaahíí daanohǵiigo nohwich'ǵi' ánniid: Bik'ehgo'ihǵi'nań nohwiTaa ǵa'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ǵa'íí bits'ǵa'dǵi' ǵłch'ǵi'gont'ééhíí bee nohwich'ǵi' goz'ǵǵ le'.

⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnań nohwigha ba'ihénsi, nohwi'odla' ni'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'inihií bigha.

⁹ Bik'ehgo'ihí'nań, biYe' baa yati' nlt'éhi baa nagoshni'go, shijí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhá nohwá oshkaqah nt'éé shá yígótsi;

¹⁰ Díńko bigha dá oshkaqah nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo áníta dáhago'at'éégo nlt'éégo nohwaa desháál.

¹¹ K'azhá daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bigha, áí bee nldzilgo daahodohsijl doleełgo;

¹² Díí áldishnii, nohwíí hik'e shíí bilgo nohwi'odla' dała'ázhi' ildeńáago bee hadag ádaaklnlzi doleeł.

¹³ Shik'ííyú, doo alch'idndi nohwich'í' disháh háshť'íígo ni' bídaagonolsigo hasht'íí, doo Jews daanlii dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' hosilbáqhií k'ehgo nohwithahyú áldó' la' hodishbiłhií bigha, (ndi nashi'dinłt'ogo t'ahkó goldoh.)

¹⁴ Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanli-iníí áldó', daagoyáqhií hik'e doo daagoyáq dahíí áldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bil nagoshni'go shá goz'aq.

¹⁵ Áík'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwił nagoshni'go dázho háshť'íí, Romeyú nadaahiso-htaaníí ndi.

¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e idaayánsdzi da: áí Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí

aldó’.

¹⁷ Ái yati’íí biyi’ Bik’ehgo’ihi’nań bits’á’dí nnee bich’í’ dábik’ehyú át’ééhíí ch’í’nah alzi, odlá’ begodeyaadí’ odlá’ bengont’i’zhí: bek’e’eshchiiníí gánííhíí k’ehgo, Hadín dábik’ehyú át’ééhíí odlá’ zhá yee hínaa doleel.

¹⁸ Nnee Bik’ehgo’ihi’nań doo daidnłsı dahíí ła’íí nchq’íí ye’ánádaat’íłhíí dawa yich’í’ Bik’ehgo’ihi’nań bihashke’ yaaká’dí ch’í’nah alzi, áí nchq’íí ye’ánádaat’íłhíí yee da’anii ágot’eehíí t’aqzhí’ ádaayılsı;

¹⁹ Bik’ehgo’ihi’nań bebígózi doleelíí ch’í’nah alzaago yıdaagolsı, Bik’ehgo’ihi’nań dabií bıł ch’í’nah áyılshíí bigha.

²⁰ Ni’gosdzán alzaadí’ godezt’i’go Bik’ehgo’ihi’nań ye’at’éhi doo hit’íí dahíí nł’éégo bígózi, dahazhí’ binawod golííníí, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań nliiníí nt’é áyílaahíí bebígózi; áí bigha áí nnee nchq’go ánádaat’íłhíí doo nt’é bee bich’í’ ch’ídaagonowáh át’éé da:

²¹ Bik’ehgo’ihi’nań yıdaagolsı ndi doo daidnłsı da, doo ya’ihédaanzı dahíí bigha doo nt’é bee bich’í’ ch’ídaagonowáh át’éé da; áídá’ da’ílnégo natsídaakes, ła’íí biini’ doo goyáá dahíí godılhlı begoz’aq daasilıı.

²² Ídıł daagodzaqago doo daagoyáá da daasilıı,

²³ Nnee datsaahi, ła’íí dlq’, ła’íí dawahá bijad díı’igo nadaakaihíí ła’íí nada’nagıı yeda’ile’go daayokaqah lək’e; áí bee Bik’ehgo’ihi’nań doo datsaah dahi bits’á’dindláádıí hik’e díı kogan be’ádaaszaahıı bıłgo ıldeńáago ch’ídaiznil.

²⁴ Áí bigha bijıı yune’ nchq’go zhá natsídaakesgo

dázhó nchọ'íí bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań
yó'odaabidez'aa, daabits'íhíí ildenáágo doo
daidnłsı da:

25 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' da'anii ágot'eehíí
hik'e lé'ılchoohíí bıłgo ildenáágo ch'ıdaiznıl,
la'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyíılaahíí zhá daidnłsıgo
daayokaąhdá' bíłhíí doo daach'okaąh da;
Bik'ehgo'ihí'nań zhá dahazhı' ba'ihégoşı. Doleelgo
at'éé.

26 Áí bighą bits'í bee ıdaayágosıyú
ánádaat'ııl hádaat'ııhíí bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań
yó'odaabidez'aa: isdzáné nnee bá álzaa n'íí isdzáné
dabíı ıl ıdaayágosıyú ánádaat'ııl:

27 Da'áık'ehgo áldó' nnee isdzáné bá alzaa n'íí
k'ihzhı' ádaizlaago, dabíı ılch'ı' biini' daama'; nnee
dabíı ıl ıdaayágosıyú ánádaat'ııl, áí bighą nda'ılsihíí
dabíı ích'ı' nadaayi'nııl, áí da'áígee dábik'eh.

28 Bik'ehgo'ihí'nań doo dayúweh yıdaagolsı
hádaat'ıı dahíı bighą dázhó binatsekees daanchọ'íí
yich'ı' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'aa, doo
ánách'ot'ııl dahíı ye'ánádaat'ıı doleelgo;

29 Doo bik'ehyú ágot'ee dahíı behadaalk'ıl, la'íí
nant'ı' na'idaahíí, nchọ'go ánádaat'ıılhíí, dawahá
dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, da'o'ni'íí; la' bíyéehíí
ídáhádaat'iiníí áldó' behadaalk'ıl, la'íí its'izilheehíí,
lahadaadit'áhíí, nadaach'aahíí, bi'at'e' nchọ'íí, la'íí
ch'inii daanııhíí áldó' behadaalk'ıl;

30 Ła' yinıda'dılńıhgo ch'inii daanıı,
Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaannııh, doo hadín daidnłsı
da, ıdaa da'odlıgo dabíı ıdaa yádaaktı', dabíı
nchọ'ı ádaile'go yıdaagoł'aah, daabishchıı n'íí doo
daidits'ag da,

31 Doo daagoyáą da, doo da'ádaanııyú ádaat'ee

da, doo hadín bil daanzhoq da, doo hadín yaa nádaagode'aah hádaat'ii da, doo bil daagoch'oba' da:

³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee ágánádaat'iihí da'itsaahíí bee yándaagoz'aago yídaagołsı ndi, doo dabízhá ágánádaat'iił da ndi nnee ágánádaat'iihí bil dádaabik'eh.

2

¹ Ái bigha nnee nłini, ni hadín ánt'ee shihíí, nnee la' baa yánłti'yúgo doo nt'é bee nł'éégo nich'í' ch'ígonowáh át'éé da; nnee la' baa yánłti'yúgo dani idil ch'ígondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhíí bigha.

² Díinko bídaagonłzi, ágánádaat'iihí Bik'ehgo'ihí'nań dabik'ehgo bándago'aah.

³ Áík'ehgo nnee nłini, dani aldo' ágánt'iidá' ágánádaat'iihí baa yánłti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo nángo'aah da doleel nńzi gá?

⁴ Ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi la'íi nidag at'ééhíí hik'e nzaadyú nágoho'aahí ch'ída'izkaadíi doo bil ónłtag da go'íi; Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi nincho'íi bits'á'zhí' hínáálgo nelnááhíi doo bígonłsı da gá?

⁵ Áída' nijíi ntłizíi bigha la'íi nincho'íi doo bits'á'zhí' ánnéh hánt'ii dahíi bigha, dani goyéé'íi bee ich'í'godnt'áah, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yil ch'í'itiihíi bijiižhí'; ái bijii dabíi dabik'ehyú át'éégo nángo'aahíi ch'í'nah áidoliik;

⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee dała'a daantíígee da'ánádaat'iił n'íi dabik'ehgo biyaa gozhóóníi dagohíi biniidaagodile'íi yich'í' nahiniik;

⁷ Hadíi nł'éégo ánádaat'iihí yich'í' dahdaanldqh nt'éégohíi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádíi la'íi

bił dábik'eh doleehí, ła'íi dahazhí' ihi'naahíi yiká daadéz'iiníi, ihi'ná doo ngonel'aą dahíi Bik'ehgo'ihí'nań baa daidi'aah:

8 Áídá' łahadaadit'áhgo łanakaihií, ła'íi da'anii ágot'eehií doo yikísk'eh ádaat'ee da ndi nchq'go ágot'eehií yikísk'eh ádaat'eehií Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íi bee biniidaagodilne'.

9 Nnee dała'á daantíígee nchq'go ánadaat'íihií bich'í' goyéé'go godigháh, ła'íi biniidaagonkt'ée doleel, Jews daanliiníi ntsé, doo Jews daanlii dahíi alód';

10 Áídá' dała'á daantíígee nkt'éeego ánadaat'íihií Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádíi bíyéé doleel, bił dábik'eh doleel, ła'íi ilch'í'daagont'éehíi bíyéé doleel, Jews daanliiníi ntsé, doo Jews daanlii dahíi alód':

11 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee doo ła' itisgo yistíi da.

12 Hadíi Jews bich'í' begoz'aaníi doo bitł'ááhyú ádaat'ee dago nchq'go ánadaat'íihií begoz'aaníi doo bee bándagot'aah da ndi da'ílii daaleeh; áídá' begoz'aaníi bitł'ááhyú ádaat'eego nchq'go ánadaat'íihií begoz'aaníi bee bándagot'aah;

13 (Ái begoz'aaníi dédaidits'agíi zhá doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníi yikísk'eh ánadaat'íihií zhá dábik'ehyú ádaat'ee daabildi'nii doleel.

14 Doo Jews daanlii dahíi Jews bich'í' begoz'aaníi doo yídaagolsi da ndi dabíi ye'ádaat'eehií bik'ehgo ái begoz'aaníi áníihíi yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'í' begoz'aaníi doo yídaagolsi da ndi begoz'aaníi dabíi ídá ádaislaa:

15 Begoz'aanii bijíi yune' dahgoz'aanii ch'í'nah ádaayíłsı, nt'é nht'ééhíí dagohíí nchq'íí dabíí yídaagołsı, ła'íí binatsekeesíí ła'ago ánáyodlił, ła'ahn nht'éégo ánsht'ee ni' daanzı, áídá' ła'ahníí nchq'go ánsht'ee ni' daanzıgo;)

16 Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíí bijíi yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íí áníłhíí k'ehgo bí'at'e' nadainł'íi' n'íí Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleeł.

17 Jew nıłdi'niihíí, begoz'aanii bikísk'eh ánsht'eego dá'abik'ehyú ánsht'ee nńzı, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bee ída'óndlii,

18 Án hát'íiníí bígonsı nńzı, ła'íí begoz'aanii bee nił ch'ígot'aahíí bighą hadíí dázho nht'éégo ágot'eehíí zhą nił dá'abik'eh,

19 Binaá ágodiníí yágo'iiníí nshłı nńzıgo, ła'íí godilhiłı biyi' nakaihiłı bá'idindláádı nshłı nńzıgo ída'óndlii,

20 Jews bich'ı' begoz'aanii biyi' il'ígóziníí ła'íí da'anii ágot'eehíí begoz'aahíí bígonłsıdá' doo daagoyáá dahíí bíł ch'ídaagon'áah, ła'íí mé' daanłıhiłı k'ehgo doo hwahá yídaagołsıł dahíí bíł ch'ídaagon'áah.

21 Ni, ła' bíł ch'ídaagon'áahíí nłini, dani ídıl ch'ígont'áah née? Doo da'noh'ıłł da nniigo il ch'ígon'áahdá' in'ıłł née?

22 Doo nant'ı' nahkai da nniigo il ch'ígon'áahdá' nant'ı' nanńaa née? K'eda'ashchín nił nchq'dá' áı daach'okąągo nagoz'aayú nanńaago in'ıłł née?

23 Ni, begoz'aanii bee ída'óndliihíí, begoz'aanii doo bikísk'eh ánt'éé dahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań doo nił ilıı da go'ıı.

24 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí áńíhíí k'ehgo doo Jews daanlii dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íí nchq'go baa yá'iti', nohwíí nohwicha.

25 Begoz'aaníí bikísk'eh ánt'ééyúgo circumcise áńi'delzaahíí ná ílǵı: áídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áńi'delzaa dahíí k'ehgo ánt'ée.

26 Da'áık'ehgo nnee la' doo circumcise ábi'delzaa da ndihíí begoz'aaníí áńíhíí k'ehgo at'ééyúgo, doo circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíí k'ehgo bił otag ya'?

27 Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníí bek'e'eshchiiníí bígonksı ndi doo bikísk'eh ánt'ée dahíí ya' doo ch'í'nah ádaanile' da née?

28 Nnee Jew nliigo gozlii ndi doo áı zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii Jewhi nlii da; la'íí nnee bits'í zhá circumcise ábi'delzaahíí doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da:

29 Áídá' bijíí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsiníí, án da'anii Jewhi nlii; la'íí bijíí yune' circumcise ábi'delzaahíí da'anii circumcise ábi'delzaahi at'ée, biyi' siziiníí Bik'ehgo'ihí'nań bił goyılshqógo áile'híí bigha, doo begoz'aaníí áńíhíí zhá bigha da; hadín ágát'ééhíí doo nnee zhá nł'éégo baa yadaakti' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nł'éé.

3

1 Áık'ehgo Jew nłini nt'é bee itisgo at'ée? Circumcise áko'delzaahíí hant'é ílǵı?

2 Dawa bee dázhó ílǵíhi at'éé: dantségee Jews daanliiníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daadest'aqahi at'éé.

3 Ła' doo da'odlǵǵ dayúgohíí? Ya' doo da'odlǵǵ dahíí bighǵ Bik'ehgo'ihí'nań doo da'álch'iniyú at'éhi at'éé da née?

4 Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantǵígee lédá'ilchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'aniihi nǵigo bigózi le'; bek'e'eshchiiníí Bik'ehgo'ihí'nań yich'ǵ yałti'go gǵnǵ, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleel, ła'íí dahagee dahadín ni'íłtahyúgo bitis nnléel, nii.

5 Áídá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'ééhíí ch'í'nah áyǵsiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nań bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' áí bighǵ doo bik'ehyú nohwich'ǵ at'éé da daan'nii née? (Ágádishnǵigo ni'gosdzǵn biká' nnee k'ehgo yashti'.)

6 Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú at'éé dayúgo, hagt'éégo ni'gosdzǵn biká' nnee yándaago'áah doleel?

7 Łé'ishchoohíí Bik'ehgo'ihí'nań da'aniiigo at'ééhíí ch'í'nah áyǵsigo ízisgo at'ééhíí áí bee bigóziyúgo, nt'é bighǵ shíí nshchǵ'híí k'ehgo shaa yałti'go shángo'áah?

8 (Ła' nnee nohwini'daadilnǵhgo nohwaa ch'inii daanii,) Nłt'ééhíí bengowáhíí bighǵ nchǵ'go ádaahiit'ǵ le', daan'niiigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwinihií bándagont'aahíí dábik'eh.

9 Áík'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daandliiníí itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníí ła'íí doo Jews daanǵ dahíí

nchq'íí bi'isna' daanliigo ilk'idá' ch'í'nah ádaasiidlaa;

¹⁰ Bek'e'eshchiiníí gáníí, Doo hadín dábik'ehyú át'éé da, dah, dała'á ndi doo ła' da:

¹¹ Doo hadín bił ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yiká déz'íí da.

¹² Dawa k'ihzhí'go ádaasdzaa, dawa doo da'ílíí da daasilíí; doo hadín nkt'éégo ánát'íí da, dah, dała'á ndi doo ła' da.

¹³ Bidayi'híí nnee le'sitííhi bił ch'í'otaqahíí k'ehgo at'éé; bizaadíí bee k'izéda'dilteehgo yádaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'iltseedhi bizé' yune' benagoz'ąą:

¹⁴ Yati' be'okáahíí ła'íí yati' koní'daadikni'íí bizé' bee hadaalk'ík:

¹⁵ Da'dizolhéétzhí' daadijaadgo daahikéeh:

¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ılchqohíí hik'e iniidaagodile'íí benagoz'ąą:

¹⁷ Nkegohen'áaníí begoz'ąqahíí doo yídaagołsi da:

¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsi da, doo yaa natsídaakees da, nii, bek'e'eshchiiníí.

¹⁹ Jews bich'í' begoz'aaníí ánííhíí nnee da'ái bitł'ááhzhí' ádaat'eehíí yich'í' áníígo bídaagonłzi: áík'ehgo nnee daantíígee doo hagot'éégo ídaa yánádaalti' da doleel, ła'íí ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándago'áah doleel.

²⁰ Nnee doo ła' Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh ánát'ííhíí zhą bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé da: begoz'aaníí ánííhíí bighą nchq'go ánách'ot'ííhíí bígoch'íłsi.

²¹ Nnee Jews bich'í' begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleelíí k'adíí nohwıl ch'í'nah alzaa, áí doo ánídá' begoz'aaníí

bek'e'eshchiiní baa na'goni', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań
binkaáyú nada'iziid n'íí yaa nadaagosni';

22 Díínko yaa nadaagosni', Jesus Christ
ch'odlaago Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee
dábik'ehyú ách'ít'ée, da'odlaaní dawa ágádaat'ee;
nnee la' doo lahgo at'ée da, dawa dálet'ee:

23 Nnee dawa ncho'go ádaadzaago
Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éhíí dáyich'í' nihikáh;

24 Áídá' bincho'íí bits'á'zhí' Christ Jesus
ch'ínadainil, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań baa
daach'oba'go dábik'ehyú ádaat'éhi daayilnii, doo
nt'é bigha nahi'níi da:

25 Bik'ehgo'ihí'nań Jesus zideego bidikíí bee nnee
bincho'íí yá nahi'níi doleelgo yil'áad, áí daayo-
dlaago bincho'híí bigha baa nágodet'aa doleelgo;
áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí nnee
bich'í' ch'í'nah alzaa, án nzaadyú bádaagoho'aalgo
nnee ncho'go ánádaát'íidíí doo yil'otag da;

26 Bik'ehgo'ihí'nań dabíí dábik'ehyú át'ééhíí díí
goldohíí biyi' nnee bich'í' ch'í'nah alne'go, dishnii:
dabíí dábik'ehyú át'éhi nliigo ch'í'nah alne'go, la'íí
dahadíí Jesus yodlaqhíí dábik'ehyú át'ée yilniihi
at'ée.

27 Ídaa ch'odlíigo yách'ikti'íí hayú begoz'aa? Doo
hayú begoz'aa da. Hant'é bigha? Ya' dakó nt'éégo
ánách'ot'íilnii bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee
dábik'ehyú ách'ít'ée née? Dah, ki'odla'íí zhá bigha.

28 Áík'ehgo díí bídaagosiilzjid, nnee Jews bich'í'
begoz'aaníí doo yikisk'eh at'ée da ndi bi'odla'híí
bigha Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éhi bilnii.

29 Ya' Bik'ehgo'ihí'nań Jews daanliiníí zhá
daabokaqhíí nlii née? Doo Jews daanlii dahíí

aldó' daabokaahíí nlii ya'? Ha'oh, doo Jews daanlii dahíí aldó':

³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nlii, áík'ehgo nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bi'odla'híi bigha Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú ádaat'éhi daabihíi doleel, la'íi doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí aldó' bi'odla'híi bigha dábik'ehyú ádaat'éhi daabihíi doleel.

³¹ Ágádaan'niigo begoz'aaníi doo ilíi dago ádaahiidle' née? dah, da'aníi doo ágát'éé da, áídá' begoz'aaníi nldzilgo ádaanlii.

4

¹ Áík'ehgo Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'íi, nt'é daan'niigo baa nadaagohiilni' doleel?

² Abraham dabíi nkt'éégo ánát'ijihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éhi yihíi lək'eyúgo, ái bigha ída'odlíi doleel ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ágát'éé da lək'e.

³ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi nt'é níi? Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdlaad, áík'ehgo bi'odla'híi bigha dábik'ehyú át'éégo bá hótag lək'e, níi.

⁴ Hadín na'iziidi bich'í' na'i'niikíi doo baa ch'oba'go nahi'niil da, ndi binasdziidhíi bigha bich'í' nahi'niil.

⁵ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi ch'ínáyihiniilhi at'éé, hadín án yodlaahíi bi'odla' bee dábik'ehyú át'éégo bá hótag, doo nkt'éégo ánát'ijihíi bigha da.

⁶ Da'áík'ehgo nnee doo nkt'éégo ánát'ijihíi bigha da Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éégo bá yótagíi biyaa gozhóqogo David aldó' yaa k'e'eshchii,

7 Gánígo, Hadín doo bik'ehyú ánádaat'íi dahíi bigha baa nádaagodeŧ'aa, la'íi binchq'íi bá k'e'oldeehíi biyaa daagozhq'ó le'.

8 Nnee binchq'íi nohweBik'ehŧ doo bá yótag dahíi biyaa gozhq'ó le', nii, David.

9 Ya' nnee circumcise ádaabi'deszaahíi zhá ágát'éego biyaa gozhq'ó le' bíldi'nii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíi áldó' née? Abraham bi'odla'híi bigha dávik'ehyú át'éego bá hótag lèk'e daan'nii.

10 Dadá' bich'í' ágot'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'.

11 Abraham circumcise ábi'deszaahíi biká'skahíi k'ehgo bi'odla'íi bee dávik'ehyú át'éehíi bebígózi, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golíi ni'; da'odlaaníi dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlii doleeŧgo; áí áldó' dávik'ehyú ádaat'eehíi bá daahótag doleeŧhíi bigha:

12 Nnee circumcise ádaabi'deszaahíi áldó' bitaa nlii, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíi zhá bigha da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odla'ihíi yikísk'eh hikahíi bigha áldó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golíiníi átdishnii.

13 Bik'ehgo'ihí'naŧ Abraham la'íi bits'á'dí' hadaakinolt'aaníi ni'gosdzán daabíyée doleeŧgo yee bángon'áá ni', ndi doo begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eehíi bigha da, bi'odla'íi biláhyú dávik'ehyú ádaat'eehíi bigha.

14 Bik'ehgo'ihí'naŧ yegos'aaníi yikísk'eh ádaat'eehíi zhá Bik'ehgo'ihí'naŧ yáŧon'ááníi

daabíyée doleelýugo, odlá'ihíí da'íliné hileeh, la'íí Abraham bángont'ááníí doo ílíí da hileeh:

15 Begoz'aaníí golííyugo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaníí da'ádihyugo begoz'aaníí bíł nach'ighaahíí áđih.

16 Áí bighą da'odlaaníí zhą, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bángont'ááníí daabíyée doleel; Abraham bits'ą'dí' hadaakinolt'aaníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yágon'ááníí daabíyée doleel; doo hadíí begoz'aaníí daayotą'híí zhą da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníí alódó'; án daanohwigha da'ohiidlaaníí daanohwitaa nlii.

17 (Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilniigo bek'e'eshchii, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí bitaa nliigo ánishłaa, yilnií,) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlaąhíí bighą áyilniigo yágon'ąą lęk'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'íí nádaayihil'nahíí, la'íí doo daagolíí da n'íí daagolíigo ádaile'íí nlíni:

18 Abraham hastiin nliigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlaągo án bits'ą'dí' t'ah ny-ohóíí, Nits'ą'dí' ląą doleel, bíłdo'niidhíí k'ehgo nnee ląągo iltah at'éégo hadaazt'i'íí bitaa nlii doleelgo.

19 Abraham dała'á gonenadín hak'e shii bílegodzaago bits'í daztsąąhíí k'ehgo adzaa, la'íí bi'aa, Sarah, doo ilchii da, ágát'éé ndi Abraham áí doo yaa natsekees da, áídá' bi'odla' doo t'ąązhí' bągodeyaa da lęk'e:

20 Bik'ehgo'ihí'nań bągon'ááníí doo t'ąązhí' natsíná'íkeesgo yodlaą da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo bi'odla'íí nłdzil silii;

21 Bik'ehgo'ihí'nań hadíí yee bángon'ááníí ye'ile'go yínel'ąąhíí Abraham da'anii yígólsı́ lək'e.

22 Áík'ehgo bi'odla' golííhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éhi yíłnii.

23 Áídá' áyılñiihíí doo dabíí zhá bee bá k'e'eshchij da;

24 Ndi néé alódó' nohwá bek'e'eshchij, néé Jesus nohweBik'ehń daztsąadı' naadiidzaago ábílaahíí daahohiidlaaníí alódó' nohwá hótag doleek;

25 Jesus nohwi'at'e' nchó'híí bigha zesdij, ch'ínánohwiñiłhíí bigha naadiidzaago ábi'delzaa.

5

1 Áík'ehgo da'osiidląądhíí bigha nohwinchó'íí bits'ą'zhí' ch'ínánohwiñilgo Jesus Christ nohwe-Bik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'ááníí yee nohwinel'jı́:

2 Jesus biláhyú nohwi'odla'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí goz'ąą yuñe' hah'agóót'i'go nohwá alzaa alódó', áí biyi' yuñe' nasiidzjı́, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí lahdí' nohwíyéé doleekíí ndaahóndliigo baa nohwił daagozhóq.

3 Doo da'ái zhá da, Christ bigha nohwini-idaagonł'ée ndi baa nohwił daagozhóq; koniigonł'éeéhíí kóni' k'eh ách'ılsiníí ákólsjı́híí bídaagonłzjı́híí bigha;

4 Ła'íí kóni' k'eh ách'ılsiníí ko'at'e' nł'éeego áyılsj, la'íí ko'at'e' nł'éeéhíí Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí lahdí' kóyéé doleekíí nch'ókı́igo ákólsjı́:

5 Ła'íí Holy Spirit nohwaidin'ááníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjóqhíí nohwijı́ı

behalk'íłhíí bighą áí ndaahóndliihíí begolne',
 áík'ehgo doo baa yádaandzị da doleel.

6 Doo hagot'éégo ích'odaahi'nii dadá',
 Bik'ehgo'ihí'nań t'ah doo daadinlị dadá', da'áígee
 biká' ngonyáágo Christ nohwá daztsąą.

7 Nnee dábik'ehyú át'ééhíí ndi doo hadín yá dat-
 saah at'éé da; dagohíí ła' nnee nkt'éégo at'ééhíí yá
 datsaah shjị.

8 Áídá' t'ah nchọ'go ádaant'eedá' Christ nohwá
 daztsąą, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bıl daanjọqhíí no-
 hwıl ch'í'nah áyíłaa.

9 Áík'ehgo bidıl bee Bik'ehgo'ihí'nań binadza-
 hgee dábik'ehyú ádaant'ee daasiidljịgo, da'aniigo
 án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí bee no-
 hwiniidaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwide'nıl.

10 T'ah Bik'ehgo'ihí'nań bi'ina' daandljịdá' biYe'
 daztsąąhíí bee bıl k'íí nádaasiidljị lẹk'eyúgo, áí
 bitisgo bıl k'íí daasiidljịgo biYe' nohwiyi' hịnaahíí
 bighą hasdánohwiido'nıl.

11 Doo áí zhá da, Jesus Christ nohweBik'ehń
 biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwıl daagozhọ́,
 da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bıl k'íí nádaasiidljị.

12 Díí k'ehgo nko ágót'jịd, nnee dała'á, Adam
 holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nchọ'íí ła'íí nchọ'íí
 biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee
 dawa da'itsaahíí bee bich'ị' godeyaa, nnee dawa
 nchọ'go ánadaat'jịłhíí bighą:

13 (Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní doo hwahá alne'
 dadá' nchọ'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi be-
 goz'aaní da'ádịhyú nnee nchọ'go ádáát'jịd ndi doo
 bándagot'a' da.

14 Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazhị'

da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lèk'e, nnee Adam ìlsiihíí k'ehgo doo da'ìlsiih da ndi; Adam da'itsaah zhinëégo nnee dawa yá sizij lèk'e, ndi la' dogaał doleekíí ihi'ná zhinëégo nnee dawa yá hizi'.

15 Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo kainé'íí doo Adam ìlsiihíí bił lekt'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, ìlsiihíí bigha nnee láągo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí la'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee láągo ihi'naahíí yaa daidez'ąą.

16 Ła'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo áí nnee ncho'go adzaa n'íí áile'íí bił lekt'ee da: áí nnee dała'á ìlsiihíí bił ch'ígódeehgo áile', ndihíí láągo nda'hesiidá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaach'it'éégo áile'.

17 Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, ìlsiihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí dážhó ch'ída'izkaadíí daayit'ííh, la'íí dábik'ehyú ágot'eehíí daazhógo kainé'íí alódó' daayit'ííh, áík'ehgo dawahá yitis daanliigo daahinaa doleek.)

18 Áík'ehgo nnee dała'á ìlsiihíí bigha nnee dawa baa yá'iti'go bił ch'ígódeeh; la'íí nnee dała'á dábik'ehyú át'ééhíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dawa dábik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleek, áí Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé.

19 Nnee dała'á doo aldi'niyú át'éé dahíí bee láągo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilij, da'áík'ehgo

nnee dała'á áldi'niiyú át'ééhíí bee láágo dábik'ehyú ádaat'eego ádaadolnił.

20 Jews bich'í' begoz'aaníí bengonyáágo nda'ílsiihíí láá silíí. Áída' nda'ílsiihíí láá silííyú Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí itisgo láágo begoz'aq:

21 Nda'ílsiihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lək'e, da'áík'ehgo dábik'ehyú ágot'eehíí bee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, la'íí nnee Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ihí'na doo ngonel'aq dahíí yee daahinaa doleel.

6

1 Nt'é daan'nii doleel áída'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí láágo begoz'aq doleelhií bigha ncho'íí dayúwehyú baa nahiikai doleel née?

2 Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo no-hwincho'íí bich'í' dasiitsaqadá' dayúwehyú ncho'íí biyi' nahiikai doleel?

3 Ya' díí doo bídaagonłsı da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bil dała'á daasiidlíigo, baptism bee án bil dasiitsaqahi at'éé.

4 Áík'ehgo lebi'doltíihíí k'ehgo baptism bee bil dasiitsaqadí' bíí bil lenohwido'nil: áík'ehgo no-hwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaqadí' naadiidzaahíí k'ehgo née áldó' nohwe'ina' ánídégo análzaahíí bikísk'eh hiidaalgo dábik'eh.

5 Áík'ehgo Jesus bil dała'á daasiidlíigo bil dasiitsaqadá' dabií daztsaqadí' naadiidzaagee áldó' dała'á bil daandlíi doleel:

⁶ Díínko bídaagonlzi, nohwinchó'íi be'ádaant'eehíi dawa bíl ch'íhideeh doleelgo, lá'íi nchó'íi doo dayúweh bi'isna' daandlii da doleelhíi bigha nchó'íi be'ádaant'ee n'íi tsí'ılna'áhi biká' Christ bíl bínohwi'deskał.

⁷ Hadín daztsaahíi nchó'íi doo dayúweh bi'isna' nlii da.

⁸ Néé Christ bíl dasiitsaayúgo, bíl daahin'naa doleelgo daahohidląą:

⁹ Christ daztsaadi' naadiidzaago doo dananátsoah dago bídaagonlzi; da'itsaahíi doo dayúweh botą' da.

¹⁰ Jesus nchó'go ágot'eehíi bigha daztsaa, dałandigee aął layiilaago: áidá' hínaahíi Bik'ehgo'ihí'nań zhinéégo hínaa.

¹¹ Da'áík'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwíi aldo' nchó'go ágot'eehíi bich'í' dasohtsaa, áidá' Jesus Christ bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bá daahinońnaa.

¹² Ái bigha nohwits'í datsaahíi doo nchó'íi bich'í' bíl ch'í'notíi hela', ágádaanoht'eeýúgo nchó'íi nohwebik'eh doleel, nohwits'í nchó'go hádaat'iiníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'.

¹³ Nohwits'í doo lá' ndi bee nchó'go ágot'eehíi bich'í' bídaalnaa da le', doo bee nchó'go ádaanoht'ee da le': áidá' nńee nanezna'dí' naadiikaihíi k'a'at'éégo nohwinchó'híi bigha nanesona' ndi k'adíi hasdálkaigo daahinońnaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídídaal'naa le', lá'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' bídaalnaa le', ái bee dávik'ehyú ádaanoht'ee le'.

¹⁴ Begoz'aaníi doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchó'íi doo dayúweh nohwebik'eh da le'.

15 Hago'at'éé áídá'? Begoz'aaníí doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwebik'ehíí bighą ya' dayúweh nchq'go ánádaahiit'íł née? Dah, da'anii doo ágát'éé da.

16 Ya' díínko doo bídaagonolsi da née? Hadín bikísk'eh ádaanoht'ee doleel'íí bighą baa ídaadesoht'aąyúgo, áí bánada'ohsiidhi at'éé; nchq'íí baa ídaadesoht'aąyúgo da'itsaahíí nohwidahyú begoz'aą, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań baa ídaadesoht'aąyúgo dábik'ehyú ágot'eehíí nohwidahyú begoz'aą.

17 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosi, lah nchq'go ágot'eehíí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áaníí nohwijíídí bikísk'eh ádaanoht'ee daasolij.

18 Áík'ehgo nchq'íí doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da daasolij'íí bighą dábik'ehyú ágot'eehíí bánada'ohsiidíí daasolij.

19 Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózí da doleel ni': nohwits'í la' bee nchq'go na'idáhi lá'íí nchq'go ágot'eehíí dayúweh ilk'edaahit'íł'íí bich'í' ídídaal'naa ni'; k'adíí da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dábik'ehyú ágot'eehíí bich'í' ídídaal'naa le', áík'ehgo nht'éégo hadaanohwidiléh doleel.

20 Nchq'go ágot'eehíí bánada'ohsiidá' dábik'ehyú ágot'eehíí doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da ni'.

21 Ánádaahit'íídíí k'adíí bik'ee ídaayádaanohdzihíí nt'é bee daasoht'ííd? Ágádaat'eehíí aąłgee da'itsaahíí begoz'aą.

22 Áídá' k'adíí nchq'íí doo hagot'éégo

be'ádaanoht'ee da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań
bánaada'ohsiidíí daasolií, áík'ehgo nkt'éégo
hadaanohwidile', áí aalgee yaaká'yú dahazhí'
ihí'naahíí begoz'aa.

²³ Konchq'íí da'itsaahíí bidená nahi'niil, áídá'
Bik'ehgo'ihí'nań dahazhí' ihí'naahíí kaidoné', Jesus
Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

¹ Shik'ííyú, (begoz'aaníí bídaagonońsini nohwich'í'
k'e'eshchíí,) begoz'aaníí nnee dánehena'zhí'
yebik'ehgo bídaagonońs.

² Isdzán biká'íí t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo be-
goz'aa; áídá' biká'íí daztsaayúgo dábiini'yú át'éé
hileeh.

³ Áík'ehgo biká'íí hínaadá' la' nnee yil
naná'nááyúgo, nant'í' naghaa daayilnii doleeh:
áídá' biká' daztsaayúgo dábiini'yú át'éé; áík'ehgo la'
nnee yil naná'nááyúgo doo nant'í' naghaa da.

⁴ Áík'ehgo shik'ííyú, Christ daztsaahíí bigha no-
hwíí bil dała'á daasoliigo begoz'aaníí doo no-
hwenábik'eh dago bich'í' dasohtsaa; la'ihíí bíyéé
daanohtíí doleelgo, án daztsaadí' naadiidzáhi nlií,
áík'ehgo nkt'éégo ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bá
ádaahiidle'.

⁵ Nchq'go be'ádaant'eehíí nohwebik'ehgo
daahi'naadá' begoz'aaníí nchq'go hádaahiit'iiníí
nohwiyi' hizi'go áyílaahíí nohwits'í yiyi' na'iziid
ni', áík'ehgo nchq'go ánadaahiit'ííhíí bigha
da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'aa ni'.

⁶ Jews bich'í' begoz'aaníí bi'sna' daandliigo
nohwota' n'íí bits'á'zhí' nane'na'go, k'adíí
begoz'aaníí bits'á'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaníí

ilk'idá' bek'e'eshchij n'íí nanohwílaágo Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwílaágo nada'idziid.

⁷ Nt'é daan'nii doleel áídá'? Begoz'aaníí nchq'íí bil dálekt'ee née? Dah, da'anii doo ágát'ée da. Begoz'aaníí da'ádihyúgo nchq'íí doo bígonsi da doleel ni': begoz'aaníí, Doo dawahá ídáhánt'ij da le', doo shilnii dayúgo, dawahá ídáhách'ít'ííní doo bígonsi da doleel ni'.

⁸ Áí bengot'áaníí, Doo dawahá ídáhánt'ij da le', shilniigo dayúwehégo ídáhásht'íígo áshíílaa. Begoz'aaníí ánííhíí doo hwahá bígonsijh dadá' nshchq'yúgo ndi doo bígonsi dahíí bigha nchq'íí shich'í' daztsáni k'ehgo at'ée ni'.

⁹ Łah begoz'aaníí doo bígonsi dago hinshnaa ni': áídá' bengot'áaníí bígosíłsijdá' nchq'íí híí'na', áík'ehgo nchq'íí baa nanñaayúgo ndizohíli at'ée shilniigo shizes-hijhíí k'ehgo at'ée.

¹⁰ Áík'ehgo bengot'áaníí, da'ái ihí'naahíí shainé' doleel n'íí, da'itsaahíí shá áyíílaago bígosíłsijd.

¹¹ Bengot'áaníí nashílaágo nchq'íí shich'í' nashch'a', ła'íí bee shidizesdij.

¹² Áík'ehgo begoz'aaníí dilzih, ła'íí bengot'áaníí dilzih, dávik'ehyú at'ée, ła'íí nkt'éhi at'ée.

¹³ Áík'ehgo ya' áí nkt'éhihíí da'itsaahíí shá áyíílaa née? Dah, da'anii doo ágát'ée da. Áídá' nehíłsídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníí da'itsaahíí shángot'áá, nchq'íí da'anii nchq'íí at'éégo bígózı doleelhíí bigha begoz'aaníí alzaa; áík'ehgo bengot'áaníí biláhyú nchq'íí dážhó itisyú nchq'go hileeh.

¹⁴ Begoz'aaníí yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonlzi:

áidá' shíí nchq'go be'ánsht'eehíí bighą nchq'íí
bich'í' nashi'deheznii.

¹⁵ Nt'é bigha ánasht'íhíí doo bígonsi da:
doo hasht'íyú ánasht'íí da; áídá' shíł nchq'íí
be'ánasht'íí.

¹⁶ Doo hasht'íyú ánásht'íł dago begoz'aaníí bee
nshch'íí bígosíłjíd, áík'ehgo begoz'aaníí áníhíí
nkt'éé láá, dishnii.

¹⁷ Áík'ehgo doo dashíí ánásh't'íí da, ndi nch'í shiyi' golííníí ánat'íí.

¹⁸ Doo nlt'ééhíí shiyi' golíí dago bígonsi (dashíí she'at'e'íí áldishnii:) dábik'ehyú ánsht'eego hasht'íí ndi be'ánásht'íhíí doo hagot'éégo be'ánásh'ne' da.

19 Nt'ééhií be'ánásht'ijlgo hasht'íhíí doo
be'ánásht'ijl da: áídá' nch'íí doo hasht'íí dahíí
zhá be'ánásht'ijl.

²⁰ Doo hasht'jyú be'ánasht'jil dayúgo doo dashíí
ánasht'jil hasht'jige ncho'íi shiyi' golíníí ánát'jil.

21 Dínko be'ánsht'eego bígosílsjíd, nht'ééhíí
be'ánásh't'ííł hasht'íígee nchq'íí shidáhgee
begoz'aa.

²² Shijíi yu_{ne}’ Bik’ehgo’ihí’na’ yegos’aaníi nlt’ée,
ídiłdish’nii:

²³ Áídá' ididistsaago díinko bígosítsjíd, shits'í nchq'go hádaat'iiníí shinatsékees nht'ééhíí yíí nagoníkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchq'íí bí'sna' nshíígo áshíísi.

²⁴ N̄nee débaagoch'oba'ihíí nshkíni l̄aa! Díí shijíí
biyi' ncho'íí shizilheehíí hadín yits'á'shílteeh?

²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań zhá, Jesús Christ nohwe-
Bik'ehń biláhyú láá, aí bighą Bik'ehgo'ihí'nań
ba'ihénsi. Áík'ehgo dashíí shinatsékeesí bee

Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'ee; áídá' shits'í be'ánsht'eehíí nchq'íí zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bigha bíł ch'ígódeeh doleelíí da'ádíh, áí doo bi'at'e' nchq'íí yikísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee.

² Christ Jesus biyi' nshłigo, Holy Spirit behin-shnaahíí binawodíí nchq'íí binawodíí bee dast-saah doleel n'íí yits'á' shíntíí.

³ Jews bich'í' begoz'aaníí nchq'go be'ádaant'eehíí bigha doo nalwod da silíí, áík'ehgo begoz'aaníí doo áyóléh át'éé da n'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyíílaa, án dabíí biYe' nohwits'í nda'íksiihíí k'ehgo at'éégo nohwinchq'híí bigha yin'a', áík'ehgo nchq'íí nohwits'í yiyi' golííníí bíł ch'ígódeeh doleelgo bángot'áá:

⁴ Néé doo nohwi'at'e' nchq'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíí bigha begoz'aaníí dá bik'ehgo anííhíí bikísk'eh ádaant'ee.

⁵ Hadíí dabíí bi'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíí bits'í hádaat'iiníí zhá yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíí Holy Spirit hádaat'iiníí yaa daabiini'.

⁶ Ko'at'e' nchq'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'áá; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihi'naahíí ła'íí ilch'í'gont'éehíí bee ká goz'áá.

⁷ Hadín bi'at'e' nchq'íí yikísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihí'nań yik'enñih:

Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní doo ye'at'ée da, da'anii doo áonéh át'ée da.

⁸ Áík'ehgo hadín dabíi bi'at'e'íi yikísk'eh ádaat'eehíi doo hagot'éeego Bik'ehgo'ihí'nań yil daagoyilshóni at'ée da.

⁹ Áídá' nohwíi doo nohwi'at'e' nchq'i bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit da'anii nohwiyi' golíiyúgo. Nnee la' Christ biSpirit doo da'anii biyi' golíi dayúgo, án doo Christ bíyée nlii da.

¹⁰ Christ nohwiyi' golíiyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinoḡnaa, dávik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíi bigha.

¹¹ Jesus daztsaadi' naadiidzaago áyílaahíi biSpirit nohwiyi' golíiyúgo, Christ daztsaadi' naadiidzaago áyílaahíi biSpirit nohwiyi' golíiníi biláhyú nohwits'í datsaah doleekíi aldo' hinaago ánáidle'.

¹² Ái bigha, shik'íiyú, doo nt'é bigha nohwi'at'e' nchq'íi bikísk'eh ádaant'ee da.

¹³ Dánohwíi nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' nchq'íi Holy Spirit bee nadaaltseedyúgo da'anii daahinoḡnaa.

¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nadaabiilaahíi dawa, ái da'anii Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlíni ádaat'ee.

¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasiidlíi, áík'ehgo k'adii doo isnah binant'a' yédaaldzidhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiḡnii.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandliigo no-

hwijíi yune' Holy Spirit dabíi nohwił nadaagolnı́:

¹⁷ Bichagháshé daandliiyúgo Bik'ehgo'ihı́'nań bı́yééhı́ nohwíyéé doleeł, néé hik'e Christ biłgo; Christ bił nohwiniidaagonł'ée lẹ́k'eyúgo, dabíi bił dała' ízisgo be'ádaant'eego ádaanohwi'dolnı́ıł.

¹⁸ Yunáasyú baa gozhóónı́ nohwádıhyú goz'aanı́ ch'ı́'nah ádolnı́ıł, áı baa natseskeesgo díı jı́go nyee'ı biyi' nashaahı́ doo shı́l hago'at'ée da.

¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihı́'nań áyılıahı́ı Bik'ehgo'ihı́'nań bichagháshé da'anıı bı́yéego ch'ı́'nah ádolnı́ıłı́ı dázho yıká daadéz'ııgo biba' ádaat'ee.

²⁰ Dawahá alzaahı́ı doo nt'é da'ılı́ı dago alzaa, doo hádaat'ııhı́ı bigha da, áıdá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihı́'nań bándaagoz'aa, ágát'ée ndi díıńko Bik'ehgo'ihı́'nań nyohı́ı;

²¹ Dawahá alzaahı́ı da'ılı́ı hileeh di'nıı ndi bits'á'zhı́ hasdádokah, Bik'ehgo'ihı́'nań bichagháshé baa gozhóó doleełgo da'itsaahı́ı yits'á'káhı́ı k'ehgo dawahá alzaahı́ı aldó' da'ılı́ı hileehı́ı yits'á'dokah.

²² Dawa alzaahı́ı dała' bił na'dıni'go ík'idi'nıı, díı jı́ı t'ah ágát'éeego bıdaagonlzi.

²³ Áıdá' doo áı zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihı́'nań bichagháshé daandliıgo ch'ı́'nah ádaanohwi'dolnı́ıłgo nohwits'ı́ ła'ı ánálneh doleełı́ı biba' ádaant'eedá' ík'ida'n'ııı, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahı́ı ndi ík'ida'n'ııı.

²⁴ Díı nł'éhi ndaahóndliıgo hasdánohwi'do'nı́ı: nł'éhi ch'o'ııyúgo doo nt'é bigha nnach'ódlı́ı da: hadı́n nt'éhéta yıłtsaayúgo nt'é bigha dayúweh ny-ihohı́ı doleeł?

25 Áídá' nt'éhéta doo daahiit'íi dahíi ndaahóndliiyúgo, hada'ólñiigo biba' ádaant'ee.

26 Ágát'éégo doo daanldzil dagee Holy Spirit nohwich'óniih: nt'é bigha da'ohiikaah doleehí doo bídaagonlzi da ndi Holy Spirit dabíi nohwá okaaah, néé ch'éh ádaan'ñiihíi bigha ík'eda'n'ñiigo.

27 Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi yá okaaah, Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íhíi k'ehgo okaaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ, kojíi yune' nantaahíi, Holy Spirit binatsekeesíi yígótsi.

28 Díínko bídaagonlzi, hadíi Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanzhooníi, lá'íi dabíi ngonlchíiigo yiká ádaanñiidíi dawa dała' nlt'éégo bá ádaalne'go áyítsi.

29 Bik'ehgo'ihí'nañ nnee bíyéé doleehíi dabíintségo yídaagótsi, áí biYe' yedaakt'éégo ádaabidilne'go dabíintsé yengon'áá, biYe' bik'isyú láágo bíi dantsé naghaa doleehíi bigha.

30 Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéé doleehíi dabíintsé yídaagótsiníi yiká ádaanñiid: yiká ádaanñiidíi bincho'íi yits'á'zhí' ch'ínádaayiznil: lá'íi ch'ínádaayiznilíi ílch'í' daabi'dolñiigo yángon'áá.

31 Áík'ehgo nt'é daan'ñii áídá'? Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daagohiit'íiyúgo, hadínshá' nohwich'í' na'iziidgo nohwaa gonñee doleel?

32 Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi biYe' ndi doo t'aaazhí' yota' dago daanohwigha nohwá nyinktíiníi, da'án bíl dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'íi.

33 Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yita'hazlaahíi hadín nt'é yik'izhí' yidi'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú ádaat'éhi yilñiidi at'éé.

34 Hadín nohwíl ch'ídaagógheehgo no-

hwándaago'aah áídá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaa, áídí' daztsaadi' naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhińéégo dahsdaa, da'án aldó' nohwá ná'okqahi at'éé.

35 Hadínsha' Christ bił daanjoqhií yits'á'zhi' ánohwile'? Doo hadín da go'íí. Ya' nyee'íí biyi' hiikahíí Christ bił daanjoqhií yits'á'zhi' ánohwile' née, ya' nohwich'í' nagont'ogíí née, ya' nohwini-idaagonł'éełhíí née, ya' shiná' góyéé'íí née, ya' nohwidiyáge áđihíí née, ya' ńgodzidíí née, dagohíí ya' bésh be'ídiltkishé bee nohwidizideehíí née?

36 Bek'e'eshchiiníí gáníígo, Níyéé daandliłhíí bigha nadaanohwi'ditseedgo o'í'ááh; dibelíí natseedgo bágoz'aqhií k'ehgo nohwaa natsídaats'ikees.

37 Dah, díí dawa bee nohwich'í' ánágot'ííł ndi, Christ bił daanjoqhií biláhyú doo adzaayú itisgo daagonelnaa da.

38 Da'aníí bígonsí, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjoqhií yits'á'zhi' nohwinoníł at'éé da, da'itsaahíí ndi, ihí'naahíí ndi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi, spirits ncho'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dák'ad be'ágot'eehíí ndi, yunáásdí' nohwich'í' goldohíí ndi,

39 Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahíí ndi, díí dawa doo Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjoqhií yits'á'zhi' nohwinoníł at'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjoq.

9

¹ Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo lélíshchoo da, da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíi yune' shil nagolni',

² Doo shil gozhóo da, shijíi dázho nniih nt'éé.

³ Bígonedzaayúgo shik'íyú, bil hat'í'í, hasdakáh doleelíi bigha Christ bits'á'dí' shil ch'ígódeeh ndi nzhóo doleel ni':

⁴ Ái Israel hat'í'í daanlii; Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanliigo baa daagodest'aa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíi yil daanlii, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bil lándaagost'aa, yegos'aanii áldó' baa daidez'aa, hagot'éégo da'okaa doleelíi baa daadest'aa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań nlt'éégo ágot'eehíi nohwíyée doleel daayilniigo yaa daagodez'aa;

⁵ Israel hat'í'í ilk'idá' nnee n'íi, Bik'ehgo'ihí'nań hadaabideznilíi, bits'á'dí' hadaakinolt'aa, ái bits'á'dí' Christ gozlúigo nnee silii, án dawa yitis nlii, Bik'ehgo'ihí'nań nlii, dahazhi' ba'ihégosi le. Doleelgo at'éé.

⁶ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'í'í yágon'áání doo edelniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aanii Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'í'ihíi daanlii da:

⁷ La'íi Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aanii doo dawa hadaihezníl da: áídá' Abraham gáyilnniid, Niye' Isaac bits'á'dí' lideshchiinií zhá nichagháshé bíldí'ni doleel.

⁸ Díinko áldishnii, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aanii doo ái zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bil otag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yágon'áání bik'ehgo hadaakinolt'aanii, ái da'anii bichagháshé bil otag.

9 Bik'ehgo'ihí'nań gánígo Abraham yágon'áá, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golíj doleeł, nii lək'e.

10 Doo ái zhá da; áídá' Rebecca aldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hilsaq silij,

11 (Bik'ehgo'ihí'nań dabíi bik'ehgo nnee hadaayinił, doo ánadaat'ijłhíi bigha da, áík'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', la'íi doo hwahá nt'éégo dagohíi ncho'go ánadaat'ijł dadá', Bik'ehgo'ihí'nań Isaac hayitíi bighanigolijhíi begolne' doleełgo.)

12 Rebecca bil nagosni', Dantsé nagháhihií iké'yú naghahíi binal'a'a nlij doleeł.

13 Bek'e'eshchiinií gánígo, Jacob shil nzhoo ni', áídá' Esauhíi doo hasht'ij da ni'.

14 Nt'é daan'nii áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo dávik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da.

15 Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyihni, Hadíi hádaasht'iinií baa daach'oshba' doleeł, la'íi hadíi hádaasht'iinií baa tídaasht'ii doleeł, nii.

16 Áík'ehgo nnee nt'é hát'ínií dagohíi nnee bina-wodíi doo bigha Bik'ehgo'ihí'nań habítíi da, ndi bilgoch'oba'íi ch'í'nah hileehíi bigha.

17 Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi biyi' Pháraoh gáyihni, Shinawodíi ninkáayú hit'ij doleełhíi bigha, la'íi ni'gosdzán biká' dagoz'aa nt'éégo shizhi' bigózi doleełhíi bigha nant'aago ániishlaa, nii.

18 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'ijgo la' yaa ch'oba', áídá' la' bijíi ntl'izgo ádaile'.

19 Gáshihni áídá', Nt'é bigha Bik'ehgo'ihí'nań t'ah nnee ncho'go ánát'ijłgo yik'izhi' di'aah?

Bik'ehgo'ihí'nań nt'é hát'ííní doo hadín hago áyoléh át'éé da.

20 Dah, nnee zhá rílni, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań t'aqzhí' bich'í' yánánltih? Ábí'deszaahíí ábíílaahíí, Nt'é bigha gát'éégo áshiinlaa, yílnii doleel née?

21 Nnee gosht'ish tús áile'íí gosht'ish dała'á sitlégi yee tús ílínihíí áile', la'íí da'ái bee tús doo ílíí dahíí yee áile', ya' áí doo áile'go goz'aa da née?

22 Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí la'íí binawodíí ch'í'nah áile' hat'íígo nnee bíl ch'ígódeeh doleel n'íí yá daagoho'aalgo náaad godeyaa lək'eyúgohíí, nt'é daan'nii áídá'?

23 La'íí dabíí bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áile'híí bigha hadín áí ízisgo ágot'eehíí dabíntsé yá ílch'í'golaahíí yaa ch'oba',

24 Néé da'ái daandlíí, nohwiká ádaanniidíí, doo Jews daanliiníí yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlíí dahíí yitahdí' áldó'.

25 Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Doo shichagháshé daanlíí da n'íí shichagháshé bildishnii doleel, la'íí, Doo shíł daanzhoo da n'íí shíł daanzhoo bildishnii doleel.

26 La'íí, Shichagháshé doo daanohlíí da, yílnii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihí'nań hínaahíí bichagháshé daanlíí bíldi'nii doleel, nii.

27 Esaias áldó' Israel hat'í'íí yaa yádaakti'go gáníí lək'e, Israel bits'á'dí' hadaakinolt'aaníí túnteel bahyú sáihíí k'ehgo láá ndi ayáhágo zhá hasdádokah:

28 NohweBik'ehn dábik'ehyú ánát'íígo binasdziidíí aal áile' doleel, doo nt'ahgo da, án

ni'gospdzán biká' nneehíí bándagot'ááníí dáhahgo bándagot'aahgo áile', n̄ii n̄i'.

29 Esaias dabíntsedá' gánádo'n̄iidgo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ n̄nee doo náhóltagyú biNant'a'íí doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánáis̄j̄id dayúgo, Sódongee daagolíníí k'ehgo ádaant'ee doleel̄ n̄i', la'íí Gomórrah alzaahíí k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleel̄ n̄i', n̄niid.

30 Nt'é daan'n̄ii áídá'? Doo Jews daanlj̄i dahíí dábik'ehyú ádaat'ee doleel̄íí doo yiká ádáát'j̄id da ndi Bik'ehgo'ih̄i'nañ binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee daasilj̄i, bi'odl̄a' daagolj̄ih̄ií bigh̄a.

31 Áídá' Israel hat'i'íí begoz'aaníí biláhyú dábik'ehyú ádaat'ee doleel̄íí yiká ádáát'j̄id ndi áí begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'j̄id.

32 Nt'ésh̄a' bigh̄a? Doo bi'odl̄a'íí yee yiká ádáát'j̄id dahíí bigh̄a, áídá' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dábik'ehyú ádaant'ee doleel̄ daanzigo ch'éh yiká ádáát'j̄id. Áí Christ doo daayodl̄a' dahíí bigh̄a tséé bigh̄a nach'igeehíí daineztal̄h̄ií k'ehgo ye'ádaat'ee l̄ék'e;

33 Bek'e'eshchiiníí biyi' Bik'ehgo'ih̄i'nañ gánúgo, Is̄aa, Sion gee tséé bigh̄a nach'igeehíí, tséé ts'iztal̄go nach'ikaadíí nnsh'aah: hadín bodl̄a'ahíí doo hant'é yik'ee ídaayándz̄i doleel̄, n̄ii.

10

1 Shik'íyú, shij̄i yun̄e' dázho hásht'j̄i, Israel hat'i'íí hasdádokahgo, la'íí áí bigh̄a Bik'ehgo'ih̄i'nañ náhoshk̄a'q̄h.

2 Díí bígons̄igo baa nagosh̄ni', Bik'ehgo'ih̄i'nañ yich'j̄i dahdaanld̄ohgo hádaat'j̄i ndi hagot'éégo

bich'ì' ách'ít'ée'híí doo yídaagolsì da.

³ Hagot'ée'go Bik'ehgo'ihì'nañ nñee dábik'ehyú áile'íí doo yídaagolsì dago, dabíí dábik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'íidgo, hagot'ée'go Bik'ehgo'ihì'nañ nñee dábik'ehyú áile'íí doo yaa ídaadest'aa da.

⁴ Christ ch'odlaayúgo doo dayúweh Jews bich'ì' begoz'aaníí bikísk'eh ách'ít'ée'híí bigha dábik'ehyú ách'ít'ée' da, áídá' nñee da'la'á daantúígee Christ daayosdlaadíí Bik'ehgo'ihì'nañ binadzahgee dábik'ehyú át'ée' dolee.

⁵ Begoz'aaníí bikísk'eh at'ée'híí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'e'eshchíígo gáníí, Nñee begoz'aaníí yikísk'eh ánát'ííhíí da'ái yee hínaa doo.

⁶ Odlá'íí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'ena'ashchíígo gáníí, Nijíí biyi' yune' doo gánñii da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bíl godah ch'ínánt'ashgo:)

⁷ Ła'íí doo gánñii da, Yuyahgo o'í'án yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsaadi' t'aazhì' yil nat'aashgo.)

⁸ Ádí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlii, dá nize' yune', Ła'íí nijíí yune' ndi begoz'aa, nii: áí yati'íí ko'odla' bee hasdách'ighah, áí zhá baa yáhiilti';

⁹ Nize'dí', Jesus sheBik'ehñ hoshdlaa, nñiiyúgo, Ła'íí Bik'ehgo'ihì'nañ Jesus daztsaadi' náyihilna'íí nijíí yune' hondlaayúgo hasdánñáh dolee.

¹⁰ Nñee bijíí yune' odlaa'yúgo dábik'ehyú át'ée'go ábi'delzaa; Ła'íí bizé'dí' oshdlaa niigo hasdayáahi at'ée.

¹¹ Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Hadín bodlaahíí doo hant'é yik'e ídaayándzì da

doleel.

¹² Jews daanliinií la'íí Greeks daanliinií dálet'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo la' lahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dała'á nnee dawa yeBik'ehń nliigo, hadíí bich'í' ch'oba' ádaaniihíí bilgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yiné'.

¹³ Áík'ehgo hadín nohweBik'ehń bizhi'íí yozhíigo yich'í' ch'oba' ánniidíí hasdádogaal.

¹⁴ Áń hagot'éégo yich'í' ádaanii, doo hwahá daay-odlaah dadá'? Hagot'éégo daayodlaah, áń doo hwahá ya'ikodaaniizííh dadá'? Hagot'éégo daid-its'íh, doo hadín bil nadaagolní' dadá'?

¹⁵ Hagot'éégo bil nadaagolní', la' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiinií gáníigo, Dahadín yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltqodíí, yaa yałti'go hi-gaahí ba'ihégosí, áí nkt'éégo ágot'eehíí nnee yaa bil gozhóq doleekíí yaa nadaagolní'!

¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdaa da. Esaias gánííhí k'ehgo, Nohwe-Bik'ehń, hadín bil nagosiilní'íí yodlaq áídá'?

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dihiits'ago zhá no-hwi'odla' goleeh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa no-hwił na'goni'go zhá dihiits'ag.

¹⁸ Áídá' na'ídishkid, Ya' doo daidests'aa da née? Ha'oh, daidests'aa, ni'gosdzán biká' dagoz'aa nt'éégo baa na'goni'íí begoz'aa, ni'gosdzán náhin'ááyú biyati' daats'idests'aa.

¹⁹ Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íí doo bil ídaagozı da lək'e née? Dantsé Moses gáníí, Lahgo hat'i'íí, nnee doo bil da'otag da daabilch'iníihíí bee daanohwiłch'olch'ıigo ádaanohwishle', la'íí hat'i'íí doo daagoyáá da daabilch'iníihíí bee

hadaashohkeego ádaanohwishle’.

20 Áídí’ Esaias doo biini’ hah dago Bik’ehgo’ihi’nañ yá yakti’go gáníí, Nnee doo shiká hadaantaa da n’íí shídaagosjíd; doo shiká nada’ódílkid da n’íí bil ch’í’nah ádishdlaa.

21 Áídá’ Israel hat’i’íí gáyihii, Nnee doo daashid-its’ag dahíí la’íí shidáhzhí’ yádaakti’íí bich’í’ ilts’á’ dahdideshniigo o’i’aah.

11

1 Áík’ehgo na’ídíshkid, Ya’ Bik’ehgo’ihi’nañ bichagháshé yó’oyilkaad née? Dah, da’anii doo ágát’ée da. Shíí ałdó’ Israelite nnee nshlii, Abraham bits’á’dí’go hashidolchii, Benjamin hat’i’íí bits’á’dí’ gosilíí.

2 Bik’ehgo’ihi’nañ bichagháshé dabíntsé yídaagołsiníí doo yó’oyilkaad da. Ya’ biyati’ bek’e’shchiiníí Elias yaa nagolni’íí doo bídaagonołsi da née? Bik’ehgo’ihi’nañ yokaqahgo Israel yaa yakti’go gáníí,

3 SheBik’ehn, nnee binkááyú na’izíidíí nadaist-seed, la’íí naa hi’né’íí biká’ dahi’niiki nagoz’aa n’íí tadaayoznil; dashízhá isdziih, la’íí shidizideego nadaagołchi’, nii.

4 Áídá’ Bik’ehgo’ihi’nañ nt’é bilnii? Nnee gots’idi doo náhółtagyú ídá’ásíłsjiđ, doo Baal be’ilzaahíí yich’i’ nádaahilzhish dahíí.

5 Áík’ehgo díí goldohíí biyi’ nnee Bik’ehgo’ihi’nañ bilgoch’oba’go da’ayáhágo ídá’áyiidlaago hayihezníl.

6 Bilgoch’oba’íí bee hayiheznilyúgo, doo nlt’éeego ánadaat’iłhií bigha da: doo ágát’ée dayúgo

Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí yunaáasyú doo ílǵı da doleel. Áídá' nnee nkt'éego ánát'ıǵı bigha hayıııyúgo doo bilgoch'oba'hıı bigha da: doo ágát'ée dayúgo nkt'éego ánát'ıǵı yunaáasyú doo ílǵı da doleel.

⁷ Hago'at'éego áídá'? Israel hat'i'ıı yıká hádaat'ıınıı ch'éh yıgha ádaát'ııd; hayiheznıılıı zhá nádaıdné', áídá' ła'ıhıı bınaá ádaagosdııd.

⁸ (Bek'e'eshchiınıı gánııhıı k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań áı da'alhoshgo nakaihıı k'ehgo natsıdaakesgo ádaabızlaa, bınaá doo yee daago'ıı dago, bıjeıı' aldo' doo yee da'dits'ag dago;) dıı jıı t'ah ágádaat'ee.

⁹ ȼa'ıı David gánıı, Bıl daagonedlııgo da'ıyaahıı bee bánakı'ı'áago daabiljızh le', nt'éhéta bıdáh siné'go yıtıs hakaadhıı k'ehgo, da'ái bıınchı'ıı bee bıch'ı' nanáhi'nııle':

¹⁰ Bınaá doo nzhógo yee daago'ıı dago alnéhgo doo daago'ıı da le', bıyıl ndaazıı bigha dahazhı' da'ısk'id le'.

¹¹ Na'ónádıshkıd áídá', Ya' Israel hat'i'ıı nanihezdeehıı doo nádaahıdzıı da née? Dah, da'anıı doo ágát'ée da: ndı nanihezdeehıı bıláhyú doo Jews daanlıı dahıı hasdákai, Israel hat'i'ıı hasdách'ıkaihıı danée zhá daanzıgo dayúweh yıká hádaat'ıı doleelhıı bigha.

¹² Israel hat'i'ıı nanihezdee n'ıı bıláhyú nı'gosdzán bıká' nnee da'ıt'ııyúgo, ła'ıı ch'éh ádaát'ııdıı bıláhyú doo Jews daanlıı dahıı da'ıt'ııyúgo, áı bıtısgo Israel hat'i'ıı dawa Bik'ehgo'ihí'nań yıch'ı' nınábıde'nııkıı bıláhyú nnee dawa da'ıt'ıı doleel.

¹³ K'adıı doo Jews daanoahlıı dahıı nohwich'ı'

yashti', shíí doo Jews daanlii dahíí bich'í' shi'dol'aadgo shinasdziidíí ilíígo ánsí:

¹⁴ Dáhago'at'éégo bił dała' hat'i'íí hasdách'ikaihíí danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íigo ádaashle'go ła' hasdádokah.

¹⁵ Israel hat'i'íí yó'olkaadíí biláhyú ni'godzán biká' nnee Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íí nádaasdiyyúgo, aí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ninábide'niíhíshá' hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíí k'ehgo at'éé.

¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań baa nané'íí diyíhyúgo, ná'ast'oodíí dawa alód' diyíh: ła'íí ch'il bikeghad diyíhyúgo, bits'ádaaz'aahíí alód' diyíh.

¹⁷ Jews daanliiníí ch'il olive holzeehíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí ła' nehestq'yúgo, áidí' ni, doo Jew nííí dahíí, ch'il olive da'ilííyú hadajeehíí k'ehgo ánt'éhi, aí naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseekíí ni alód' bee nanlwodgo bee nkséétyúgo;

¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'í' ída'óndlíi da. Ída'óndliiyúgo bínálnih, ni ikeghadíí doo nee hinnaa da, áidá' bii bee hinnáa.

¹⁹ Ya' gánńii née, Shíí áígee onáshi'doltsiihíí bighą its'ádaaz'aahíí nahestq'?

²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi aí doo da'odląą dahíí bighą nahestq', áidá' nihíí ni'odlą' zhá bee sínzjį. Áík'ehgo doo bee ída'óndlíi da, áidá' nzhógo godínksjį:

²¹ Bik'ehgo'ihí'nań doo t'aązhí' at'éé dago its'ádaaz'aahíí nayiheztq', áík'ehgo ídaa gondzáą, ni alód' dánko ágánidolíli at'éé.

22 Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi ła'íi bihashke'íi baa natsíńkees: nanihezdeehíi bihashke' yiká'zhí' áile'; áídá' nihíi naa ch'oba', bíłgoch'oba'íi da'áik'ehgo biyi' hińáátyúgo: áídá' doo ágánt'ée dayúgo ni áldó' yó'onidi'aah.

23 Jews daanliiníi, doo da'odląą dahíi doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihí'nań zhá áik'ehgo ádaabile'go yik'e sitji.

24 Olive da'ilijyú hadajeehíi bits'á' nanidesh-gizhdá' ch'il olive nkt'ééhíi biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nkt'ééhíi dabíi bits'ádaaz'aahíi nahezto' n'íi biyi' onádaitsiihíi itisgo doo bá nyee da.

25 Shik'íyú, doo ídaa da'ohdlíi da doleełgo díi doo bigózi da n'íi bídaagonoksih hadaanohwisht'ii, Israel hat'i'íi łazhzi' doo daago'ii da daasilii, doo Jews daanlii dahíi dawa ha'ádokahíi begolzaazhi'.

26 Áik'ehgo Israel hat'i'íi dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníi gánígo, Siondí' Hasdá'iińiíi dogaał, án Jacob hat'i'íi doo Bik'ehgo'ihí'nań daidnłsi da n'íi daidnłsi go ádaabidoliik:

27 Bincho'íi baa nádaagodesii'ááda', da'ái ilk'idá' bándagosi'áá ni' yínadaalńiih doleeł, nii.

28 Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'i'íi k'ihzhi' ádaizlaa: áídá' daabitaa n'íi hadaiyiheznihíi bighą Israel hat'i'íi bił daanzho.

29 Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dago-híi koká áńniidyúgo doo łałgo áná'ne' da.

30 Łah Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohdłą da ni', áídá' k'adíi Israel hat'i'íi doo da'odląą dahíi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi nohwaa

daadest'aa:

³¹ K'adií Israel hat'i'íí doo da'odlaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwaa daadest'aaníí bíláhyú bíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí baa daadidot'aał.

³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa doo da'odlaa dahíí yich'í' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleelgo.

³³ Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá'íí hik'e bíł ígóziníí bíłgo láágo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'í' godi'aahíí doo hagot'éégo ba'ch'iilkáah da, bi'at'e'íí doo hagot'éégo bígózi da!

³⁴ Hadínsha' nohweBik'ehń binatsekeesíí yígósi? Hadínsha' nabineztaad?

³⁵ Dagohíí hadínsha' nohweBik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'aazhí' dant'éhéta baa náyiné' doleelhíí bigha? Doo hadín da.

³⁶ Dawa bits'á'dí' daagolíí, lá'íí dawa bíláhyú daahinaa, lá'íí dawa bá daahinaa, án dahazhí' ba'ihégosi doo. Doleelgo at'éé.

12

¹ Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'híí bigha nádaanohwoshkaah, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa daach'iné'híí k'ehgo nohwíí t'ah daahinohnaadá' nohwits'íhíí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíł gozhóó, áík'ehgo daadinolsigo daahohkaahgo dábíkeh.

² Díí ni'gosdzán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí doo be'ádaanoht'ee da: áídá' dawa bee nohwinatsekeesíí áníidégo ánálne'go lahgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'ííníí nkt'éégo at'ééhíí, bíł goyilshóóníí, lá'íí dázhó nzhooníí bídaagonolsijh.

3 Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi biláhyú báyashti'go shaa godet'aq; áik'ehgo dała'á notíigee gádaanohwíldishnii, Doo itisgo ídaa daagonohdzaago dała'á notíigee Bik'ehgo'ihí'nań odlá' daholáago nohwainé'íi dábik'ehgo ídaa natsídaahkees.

4 Nohwits'í dała'á ndi laayú henláa ndi doo dała' dálet'eego nada'iziid da:

5 Da'ágát'éego néé hiidláa ndi its'í dała'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bíl dała'á daandlíigo, la'íi its'í dała'á ndi laayú henláahíi k'ehgo daandlíigo ílch'odaahii'nii.

6 Nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi nohwainé'íi íltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałti' nohwaa det'aayúgo haláa nohwi'odla' daholáago nohwainé'íi dábik'ehgo bee yádaahiilti' le';

7 La' bich'odaahii'niigo nohwaa det'aayúgo haláa ágánádaahiit'íi le'; hadín ílch'ígót'aahgo baa det'aayúgo nłt'éego ílch'ígó'aah le';

8 Hadín idag yałti'go baa det'aayúgo áik'ehgo nnee yidag yałti' le'; hadín dawahá nayiniihíi doo yaanchi' dago nayiniih le'; hadín dawahá yebik'ehíi nłt'éego nabi'dinłt'og le'; la'íi hadín la' yaa ch'oba'íi yaa bíl gozhógo anát'íi le'.

9 Da'anii nohwił'ijoo le', doo daazhógo da. Ncho'go ágot'eehíi bik'edaadinohnii; nzhooníi zhá nłdzilgo daahinohta'.

10 Líl daanohjoo le', ík'íyú líl daanjophíi k'ehgo; daalidinoksigo nnee la'íi ntsé sitíigo ádaanoksí le';

11 Doo nohwił daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijíi yune' dilth'go ádaanohwíksí le'; no-hweBik'ehń bá nada'ohsiid;

12 Nohwádiḡhyú nḡt'ééhíí ndaahónḡliihíí bigha nohwil daagozhóq le'; nohwiniidaagonḡ'ééyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkaqh nḡt'éé le';

13 Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqhíí hant'é yídih daanliiníí bitaadaahḡiih; nohwista' nakáhíí baa nohwil daagozhóq le'.

14 Nohwik'edaanníihíí biyaa gozhóq le' daadohḡiigo bá da'ohkaqh; doo yati' bee daahohkáal da.

15 Bił daagozhóóníí dába'ashhah nohwil daagozhóq le', la'íí daachagíí alódó' dába'ashhah daahchag le'.

16 Dáleḡt'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadisol'nil da, débaagoch'oba'ihíí doo biḡaál ídaadołkaqh da. Doo ídaa natsídaahkees da le'.

17 Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déńá ágánádaahdle' da. Nḡee dawa bi-nadzahgee dawahá nḡt'ééhíí zhá baa nahkai le'.

18 Bígonedzaq lək'eyúgo nḡee dawa nkegohen'áago bił daagonohḡi.

19 Shił daanohshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwá k'ena'né'íí biba' goz'aago ádaagonolḡ le': gáníigo bek'e'eshchij, Goyéego koch'í' godish'aahi ánsht'ee, ík'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń áńíí.

20 Áí bigha, nik'enníihíí shiná' silijyúgo bá'nné'; dibá' silijyúgo tú bá ná'ílsijh: áík'ehgo ágánt'ijyúgo bitsit'á' tsiid dahnásíikaahíí k'ehgo ánle'.

21 Nchq'íí doo nohwitis hileeh da le', áídá' nḡt'ééhíí bee nchq'íí bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dała'á daantíígee nadaant'aahíí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihí'nań nadaant'aahíí dawa yebik'eh: nadaant'aahíí binawodíí Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áá.

² Áí bighą hadín nadaant'aahíí yits'á'zhí' at'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'áníhíí doo yikísk'eh at'éé da: áí ídándaagot'a'hí at'éé.

³ Nnee nlt'éégo ánádaat'ííhíí nadaant'aahíí doo yédaaldzid da, ncho'go ánádaat'ííhíí zhą nadaant'aahíí yédaaldzid. Ya' nant'án doo béńldzid hánt'íí da née? Nlt'éégo ánánt'íí, áík'ehgo nzhqogo naa yałti' doleel.

⁴ Ninant'a' ná nlt'éé doleelhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań yá na'iziid. Ncho'go ánánt'ííyúgo béńldzid; doo da'ílíízhí' besh be'idiltkishé dahyotíí da: án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánát'íí dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yik'izhí' áile'.

⁵ Áí bighą nadaant'aahíí bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' doo bits'á'zhí' ánádaht'ííhíí zhą bighą da, áídá' nlt'éégo ánádaht'íígo ídídaagonol'ííhíí bighą aldo'.

⁶ Da'ái bighą tax nadaahohníí: tax bich'í' nadaahi'nííhíí Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí daan-łigo áí nayik'ída'iziid.

⁷ Áí bighą bich'í' nada'ohníí le'at'ééhíí dawa bich'í' nada'ohníí: tribute bich'í' nadaahohníí le'at'ééhíí tribute bich'í' nadaahohníí; tax bich'í' nadaahohníí le'at'ééhíí tax bich'í' nadaahohníí; hadíí bédaaldzid le'at'ééhíí bédaaldzid; hadíí daadiníí le'at'ééhíí daadinólíí.

8 Nnee doo la' naa hayil'aa da le', il'ijóóníí zhá laa hadaaso'aa le': hadín la' bíl nzhqóhíí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí yikísk'eh at'éé.

9 Begoz'aaníí gáníí, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo nach'iltsee da, Doo ich'in'ííh da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo dawahá idáhách'it'íí da; aí begoz'aaníí la' aldó' dawa línáhi'nígo dííngo begoz'aa, Nit'ahdí' gólííníí níl nzhqó le', dání idíl njqóhíí k'ehgo.

10 Hadín bit'ahdí' gólííníí bíl nzhooníí doo yin'í'idílnííh da; aí bighá kol'ijóóníí begoz'aaníí ye'iláa.

11 La'íí goldohíí bídaagonósj, k'adíí da'olhoshdí' ch'ínádaanohdziidíí biká' ngonyáá, hasdánohwidi'nííhíí alhánídí' begoz'aa, dantsé da'osiidlaqáda' n'íí bitisgo.

12 Tl'é'híí k'ad bech'ígonáh, k'ad haikáah: halaa, aí bighá chagołheel'zhinéego ágot'eehíí nohwits'á'zhí' ádaahiidle', la'íí bésh diyágé idíndláád zhinéégohíí ík'e daahiidleh.

13 Nt'éégo hiidaal le', jíígo ch'ogaahíí k'ehgo: doo nchq'íí bee nohwil' daagonedlíggo da, doo nohwil' nágodeyisgo da, doo nant'í' nahiidaago da, nchq'íí doo bich'í' t'aaqzhí' ách'it'éé dahíí doo be'ádaant'ee da, doo ilk'edaan'níihgo da, la' bíyééhíí doo idáhádaahiit'íggo da:

14 Nohwits'í nchq'go hádaat'iiníí doo bee da'ohle' dahíí bighá doo nohwijíí yune' nchq'íí bágoz'aaqgo ádaanósj da, áidá' bésh diyágé benagonlkaadíí biyi' nasozííhíí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehíí biyi' nasozíí.

14

¹ Hadín bi'odla' doo nldzil dahíí bich'i' daanohshoq le', doo bil ladaadoht'áhgo da.

² Nnee la' bi'odla' golííníí hidán da'adzaahíí yiyaa, áídá' la' bi'odla' doo nldzil dahíí hidán hadaajeehíí zhá yiyaa.

³ Nnee hidán dawa yiyaaahíí la' nnee doo dawa yiyaa dahíí doo da'ilínégo yaa natsekees da le'; la'íí nnee doo dawa yiyaa dahíí la' nnee dawa yiyaaahíí áldó' doo da'ilínégo yaa natsekees da le': bíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań nábinłtíni at'éé.

⁴ Nihíí hant'é nłjigo la'i yána'iziidíí baa yánłti'go? Binant'a'íí nłt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleel, doo nłt'éégo yána'iziidíí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihí'nań zhá binawod goljigo sizijigo ábile'.

⁵ Nnee la' la'jii la'ihíí yitiso yidnłsi: la'íí dawa dałekt'eego yidnłsi. Nnee dała'á daantjige doo bil nagokigo yaa natsekees da le'.

⁶ Hadín la'jii yidnłsihíí nohweBik'ehń yidnłsigo at'jii; hadín la'jii doo yidnłsi dahíí bíí áldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'jii. Hadín hidán dawa yiyaaahíí nohweBik'ehń yidnłsigo iyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo; nnee doo dawa yiyaa dahíí áldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'jii, bíí dó' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo iyaa.

⁷ Nnee hínaayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hínaa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da.

⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'jigo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'jigo daahiitsaah: áík'ehgo daahin'naa ndi dagohíí daahiitsaah ndi

nohweBik'ehń bíyée daandlji.

⁹ Díí bighą Christ daztsaa, áídí' naadiidza-ago naahi'na', nanezna'íi hik'e daahinaahíi bilgo yeBik'eh doleelgo.

¹⁰ Nt'é bighą nohwik'isyú baa yádaakti'? Nt'é bighą nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Née Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzihi doleel.

¹¹ Bek'e'eshchiiníi gáníigo, NohweBik'ehń gáníi, Da'anii hinshnaago da'anii gádishnii, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhíish, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleel, nii.

¹² Áík'ehgo daanohwigha dała'á daantíígee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohiilni' doleel.

¹³ Áí bighą kodí' godezt'i'go doo laa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' laadaahiidle', doo nohwik'íyú yighą nadokańi bádihyú begoz'aago ádaahiidle' da, dagohíi dant'éhéta yení'iksiihíi doo bádihyú begoz'aago ádaahiidle' da.

¹⁴ Díí bígonsi, Jesus nohweBik'ehń shił ígózigo áshíłsi, hidánhíi doo ncho' da; áídá' hadín hidán ncho' nzihíi bíi bich'í' ncho'.

¹⁵ Nt'é nnaahíi bighą nik'isn bińi'ńnihyúgo doo koljóóníi be'ánt'ée da. Nt'é nnaahíi nnee la' bee bil ch'ígonoghéeł hela', án Christ bá daztsáni at'ée.

¹⁶ Nt'éhéta nkt'ée nńzi ndi, déncho'ego baa yá'iti'yúgo, doo be'ánádaht'íi da le':

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee itah ch'iljiyúgo, doo nt'éhéta ch'iyaaahíi la'íi ch'idlaahíi zhą bighą da; áídá' Holy Spirit binkááyú dábik'ehyú ách'ít'éehíi, la'íi kił nkegohen'áahíi, la'íi kił gozhóphíi bighą itah ch'iljihi at'ée.

18 Hadín díí ye'at'éégo Christ yána'iziidíí, Bik'ehgo'ihí'nań bíł dábik'eh, nnee aldó' bíł dádaabik'eh.

19 Áík'ehgo halaq nt'éhéta nkegohen'áago áyílsiníí biká hádaahiit'íí le', la'íí nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahidle'íí biká hádaahiit'íí le'.

20 Doo nt'éhéta daahsaqahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binasdziidíí daalchqoh da. Hidán dawa nkt'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyaqahíí bigha la' nanakaadyúgo, aí yee ni'ílsiih.

21 Itsí' nnaahíí dagohíí wine ndlaqahíí dagohíí dahago ánánt'ííhíí bigha nik'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta nchq'go ánát'íígo ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bigha bi'odla' doo nldzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'íí dago nzhq.

22 Ni'odla' nldzil née? Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nkt'éégo ánt'ééhíí bígonksí le'. Hadín áík'ehgo ánát'ííhíí doo idángot'aa dago biyaa gozhqó doleek.

23 Hadín biini' nakigo da'adzaahíí yiyaqahíí, aí bigha idángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'íí dahíí bigha: doo ki'odla' be'ánách'ot'íí dahíí nchq'go ánách'ot'ííhíí at'éé.

15

1 Néé nohwi'odla' daanldzilíí, hadíí biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahíí bich'odaahi'ni le', doo danée ídaa natsídaahiikeesíí bigha da.

2 Áída' née dała'á daantíígee nohwi'tahdí' daagolíníí bá nkt'éé doleekíí baa natsídaahiikees le', bi'odla' nldzil hileehíí bigha.

3 Christ ndi doo dabízhá ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiiníí biyi' biTaa gáyíłni, Hadíí bee daanich'o'ni' n'íí shik'izhí' nasdlíí, ni.

4 Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí bee nohwíl ch'ígót'aahíí bighą alzaa, nohwi'odlą' nǎdzilgo áile'go hadah ádaanohwíłsigo, nohwádihyú nłt'éhi goz'aaníí ndaahóndlii doleełhíí bighą alzaahi at'éé.

5 Bik'ehgo'ihí'nań, kóni' k'eh ách'íłsigo ła'íí ko'odlą' nǎdzilgo áyíłsiníí, dałekt'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áh, Christ Jesus be'ádaanoht'eego:

6 Áík'ehgo nohwinatsekees dała'ágo, nohwi-yati' dała'ágo Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohwe-Bik'ehń bi'Taahíí, ba'ihédaanołsı doleeł.

7 Christ k'ínoho'ńiihíí k'ehgo k'ídaałoh'ńii, áík'ehgo nńee Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzı doleeł.

8 Gánohwíłdishńii, Jesus Christ nńee circumcise ádaabi'deszaahíí binal'a'á silij, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí da'anıihíí baa bił ch'ínah ágoléłgo, ła'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nań nt'é bee yángoń'áaníí begolńe' doleełgo:

9 Ła'íí doo Jews daanlij dahíí Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ya'ihédaanzı doleełgo; bek'e'eshchiiníí gánıigo, Díí bighą doo Jews daanlij dahíí naa bił nadaagoshńi', ła'íí nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsı doleeł.

10 Gánádi'ńii, Doo Jews daanołlij dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé bił nohwíl daagozhóq le'.

11 Ła'íí gánádi'ńii, Doo Jews daanołlij dahíí dawa, nohweBik'ehń ba'ihédaanołsı le'; nńee dawa alód' ba'ihédaanołsı le'.

12 Esaias alód' gánıí, Ch'il bikeghad bits'á'dí hanajéedíí k'ehgo Jesse bits'á'dí hanádaałłchiiníí

dała'á doo Jews daanlii dahíi yá nant'aa doleehíi hígháh; án doo Jews daanlii dahíi bada'okíi doleel.

¹³ Holy Spirit binawod biláhyú nkt'éhi nohwádihyú goz'aaníi ndaahohlííhíi itis odaazlii doleelíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań, nkt'éehíi ndaahokíigo ádaanohwile'íi, daahohdlaago koł gozhóóníi la'íi ılch'ı'gont'éehíi nohwee halk'ıl le'.

¹⁴ Shik'íiyú, nkt'éehíi be'ádaanoht'eego, dázho daagonohsaago nohwígonsı, la'íi ıl ch'ıdaagonoht'aahgo bıdaagono'aa.

¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo shiini' hah dago la' nohwich'ı' bek'e'shılchíi, bınáadaadołnıh doleelgo, Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'íi shik'izhi' áyílaahíi bighá,

¹⁶ Okaa yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziid n'íi k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dı' yati' baa gozhóni doo Jews daanlii dahíi bıł nadaagoshni', áık'ehgo doo Jews daanlii dahíi Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihí'nań baa nánshniılgo naidiiniıl doleel.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bána'isiidhíi bighá Jesus Christ biláhyú ıda'oshdlíi.

¹⁸ Christ shiláhyú ánát'ııhıi zhá doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleel, shinkááyú doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi yikísk'eh ádaat'eego ádaayııı, shinkááyú yałtı'go hik'e ánát'ııgo, la'íi

¹⁹ Godiyıhgo be'ıgóziniı hik'e ıgozisgo ánágot'ııhıi Christ shinkááyú ánát'ııgo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit binawodıi shinkááyú na'iziidgo Jerusalemdı' ılırikamzhi' daagotahyú Christ nkt'éégo baa na'gonı'ıi aal baa yásıłtı' nı'.

20 Áík'ehgo Christ doo bígózi dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'íisiid ni', Christ ilk'idá' bígóziyú baa yashti'yúgo, ła' nnee k̄ih bitł'ááh si'aaníi áyíílaahíi biká'gee na'ishtł'ihíi k'ehgo ashne' doleel ni':

21 Áídá' bek'e'eshchiiníi gáníigo, Hadín doo hwahá baa bił nagoni' dahíi bił ch'í'nah daaleeh: hadín doo hwahá ya'ikodaanzí dahíi yídaagołsi doo, nii.

22 Áík'ehgo yashti'go nashi'dintl'ogíi bigha ch'éh nohwich'í' disháhgo asht'íi ni'.

23 Áídá' k'adíi dzaagee doo hayú yánánashtih dago, ła'íi doo alch'idé łegodzaa da nohwich'í' disháh háshł'íigo,

24 Spainyú déyáágo nohwini'gee ch'insháhgo daanohwidistseehíi háshł'íi, áígee dét'ihézhí' nohwil daagozhógo nahétaa hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadohniil nsi.

25 K'adíi Jerusalemyú Jesus daayokaahíi bich'odaashniihyú déyáa.

26 Macedóniayú ła'íi Akéyayú daagolínihíi bił daagozhógo Jerusalemgee Jesus daayokaahíi tédaat'iyéhíi zhaali yich'í' ádaile'.

27 Da'anii yaa bił daagozhógo ádaile'; aí da'anii baa hadais'áhi daanlii. Áígee Jesus daayokaahíi yaaká'dí' begoz'áni daabíyéehíi łahzhí' doo Jews daanlii dahíi yaa daizné'híi bigha ni'gosdzán biká'gee nandeehíi ła' yee yich'odaaniihgo dábik'eh.

28 Díi ałł ashłago zhaali bá łenáhesdlaahíi baa daadeni'áago nohwaa deshaał, Spainyú déyáágo.

29 Nohwaa níyáágo Christ nk'éégo baa na'goni'íi

bee gozhóóní ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíí bígonsí.

³⁰ Áí bighą shik'íyú, Jesus Christ nohwe-Bik'ehń, ła'íí Holy Spirit bee łą daanjóphíí bighą nánohwoshkąąh, Bik'ehgo'ihí'nań shá nádaahohkąąhgo dała' nohwił dahdaanshdq̄h le'.

³¹ Áík'ehgo Judéagee doo da'odląą dahíí doo hago ádaashile' dago shá da'ohkąąh; ła'íí zhaali Jerusalemgee Jesus daayokąąhíí bá ıla'ášłaaahíí yaa bíldaagozhóq̄go nádaidoné'go ałdó' shá da'ohkąąh;

³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo shilgozhóq̄go nohwaa nsháh, ła'íí nohwigotahgee déť'ih nohwista' nsháhgo nohwił hanasól.

³³ Bik'ehgo'ihí'nań be'ılch'į'gont'ééhíí nohwił nliį le'. Doleelgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'į' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánálséhíí yitahyú na'iziidihi:

² Áń Jesus daayokąąhíí k'ehgo nohweBik'ehń biláhyú k'ídaahoh'ńii, ła'íí shich'odaahńiih nohwiłńiiyúgo bich'odaahńiih: áń łąnihi yich'odaazńi', shíí ałdó' shich'ozńi'.

³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaanńi, Gozhóq̄, shá daabıldohńii.

⁴ Áí shighą goyéégo bich'į' nadaagoyaa, dásdozhą shighą nanezna', áí ba'ihénsi; ła'íí hayú doo Jews daanliį dahíí ha'ánálséhíí nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzı ałdó'.

⁵ Ái bigowayú ínashood da'okaqahgo ɬa'ánát'jɬíí dawa áldó', Gozhóq, shá daabɪldohɲii. Epenétus, dázho shɪl nzhónihíí, Gozhóq, shá daabɪldohɲii, án Akéyayú dantsé Christ yich'ɪ' dahiyáhi.

⁶ Mary, Gozhóq, shá daabɪldohɲii, án nyeego nohwá na'iziid ní'.

⁷ Androníkas hik'e Junia, bił hat'í'ihí, bił ha'áshíjéd n'íí, Gozhóq, shá daabɪldohɲii, áí Jesus binadaal'a'á itah daanli, daach'inksini ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'ɪ' dah hizh'ázhi at'éé.

⁸ Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shɪl nzhóni, Gozhóq, shá daabɪldohɲii.

⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaańihí, ɬa'íí Stákis shɪl nzhóni, Gozhóq, shá daabɪldohɲii.

¹⁰ Apélles, Christ bił dávik'ehí, Gozhóq, shá daabɪldohɲii. Aristobúlus yɪl daagolíníí áldó', Gozhóq, shá daabɪldohɲii.

¹¹ Heródion, bił hat'í'ihí, Gozhóq, shá daabɪldohɲii. Narcíssus yɪl daagolíníí, nohweBik'ehń daayokaqahíí, Gozhóq, shá daabɪldohɲii.

¹² Tryfína hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhóq, shá daabɪldohɲii. Pérsis, bił daach'izhóni, nohweBik'ehń ɬáágo yána'iziidíí áldó', Gozhóq, shá daabɪldohɲii.

¹³ Rufus, nohweBik'ehń habɪtííníí, Gozhóq, shá daabɪldohɲii, án báqahíí, shíí áldó' shimaa biłdishńihí, Gozhóq, shá daabɪldohɲii.

¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmas, Pátrobas, ɬa'íí Hérmes, Gozhóq, shá daabɪldohɲii, nohwik'isyú yɪl nakaihíí áldó'.

¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas ɬa'íí Jesus daayokaqahíí yɪl nakaihíí dawa,

Gozhóó, shá daabildohnii.

16 Daagodinolsigo daalohts'qs le'. Christ daayokaahgo ha'ánálséhií nagozníí, Gozhóó, daanohwiñii.

17 Shik'íyú, nadaanohwoshkaah, hadín nohwil ch'ígon'ááhií yídaago'aa n'íí délahgota nohwil ch'ídaago'aaahgo ilch'ínohwinííhií la'íí nohwich'í' daagodilkishíí, daat'éhi ádaat'íí shíhií bídaagonolsijhgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee.

18 Ágádaat'eehií Jesus Christ nohweBik'ehñ doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakes; áí nkt'éégo ádaanii ndihíí, la'íí nzhóogo hanádaadzih ndihíí doo daagoyáá dahíí k'izédaabidiníí.

19 Bik'ehgo'íhi'nañ bikísk'eh ádaanoht'eehií nnee dawa yídaagolsíhií bigha nohwaa shil gozhóó; áída' nkt'éégo ágot'eehií zhá bich'í' daagonohsaago, la'íí nchó'go ágot'eehií doo bídaagonolsi dago hasht'íí.

20 Bik'ehgo'íhi'nañ be'ilch'í'gont'ééhií dak'adégo Satan nohwá yaa gonlneego bíledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

21 Timotheus, bil na'isiidíí, la'íí Lúcius, Jason, la'íí Sosípater, bil hat'í'íhi, Gozhóó, daanohwiñii.

22 Shíí, Tértius, díí naltsoosíí Paul bá k'e'shilchinihi, nohweBik'ehñ biláhyú, Gozhóó, nohwildishñii.

23 Gáius golíígee sídáá, dzaagee ínashood íla'ánát'ííh, án, Gozhóó, daanohwiñii. Erástus, dzaa kih gozníígee zhaali yaa sidaahíí, la'íí Quártus, nohwik'isn, aldó', Gozhóó, daanohwiñii.

24 Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo

at'éé.

²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshñi'íí, áí Jesus Christ baa na'goñi'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'godzán alzaadí yushdí' godezt'i'go na'goñi' doo bígózi da n'íí, áí Jesus Christ baa na'goñi'íí, bee ch'í'nah silij,

²⁶ Áí k'adíí bígóziigo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí k'ehgo nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bil na'goñi', daayodlaqahgo yikísk'eh ádaat'ee doleełhíí bigha, áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'éé:

²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhí' ba'ihégoşı le'. Doleelgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Jul 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049